מד: כל הצלמים פרק שלישי עבודה זרה

תנא כשיצא א"ל אין משיבין במרחץ. פי' רשב"ם כשיצא מ"ל לפי שאין משיבין במרחץ לא הייתי יכול להשיבך עד עכשיו שיצאתי ונכנסי ימא דלא מקשי מתני' וי"ם דגרסי בברייתא וכשיצא מ"ל אין משיבין וכו' משמע דכשיצא לא השיבו אלא אין משיבין וקשה להר"ר אלחנן דבמתני' קתני וכשיצא השיבו ואו"י דג' בתים יש במרחץ כמו שמפרש בפ"ק דשבת (דף י.) פנימי אין שם שאילת שלום אמצעי יש בו שאילת שלום ואין שם דברי תורה חיצון מותר אף בד"ת והוא שאלו בבית הפנימי ושם לא השיבו כלום וכשיצא מבית הפנימי לאמצעי השיבו אין משיבין במרחץ ומשום דרכי שלום השיבו כך מפני אינם אומו הגמון היהו כמו שאילת שלום וכשיצא לבית החיצון השיבו משובות מתשמתנו שאף דברי תורה מותרים שם: **תשובה** נגובה. פ"ה דתהו בקש מיהו אין לפרש כן לדברי שאני ולרבה בר עולא שאומרים שאפילו לא היה כדברי ר"ג לא היה אסור לכן נראה לפרש גנובה כלומר (ז) עלובה ומכוסה ממנו ותגנוב את לבבי מתרגמינן וכסיאת מיני (בראשית לא): **והאמר** רבא פעור יוביח. לכאורה משמע דרבא אמר למילתיה בדוכתא אחריתי ולא נתפרש היכא: **נהנין** ממנה שלא בטובה. פירש רש"י כאן שאין (ח) להחזיק טובה לכומרים בכך בטובה שצריך להחזיק טובה אבל לקמן פרק רבי ישמעאל (דף נא:) פ"ה בטובה בשכר וכן פר"ח ולא נהירא לר"ת דלשון בטובה לא משמע הכי ואדרבה בשכר ושלא בשכר מינכי ליה ועוד דאי בשכר אסור ומטעם שמרויח לעבודת כוכבים מקשי מהכא למ"ד לעיל בפ"ק (דף יג.) מהנה מותר ועוד דאמרינן לקמן פרק רבי ישמעאל (דף נא:) (ט) דאיכא לאחרים חלק בהדה אפילו בטובת הכומרים שריא ואי מיירי בשכר כי איכא לאחרים חלק בהדה נמי מאי הוי הא מרויח לעבודת כוכבים לכן נראה לר"ת כמו שפי' רש"י כאן ועוד נראה לר"ת דמה שאנו אופין עתה במנוי של כומרים וטוחנין בריחים של מים שלהם ואפי' איכא למיחש דלא מינכיא בשכר דשרי דאין אנו מחזיקין להם טובה אלא אפילו שלא בשכר נמי מותר כיון שאין התנור והריחים בבית העבודת כוכבים עצמו כמו הכא מרחץ של אפרודיטי ולא דמי ליריד של עובדי כוכבים דתקרנא לעיל פ"ק (דף יג.) אליבא דרבי יוחנן דאמר נהנה אסור מהנה לא כ"ש דהתם עושין מן המכס ברבי עבודת כוכבים אבל הכא אין עושין אלא הנאת עצמן אמאי וגרס לקמן פרק רבי ישמעאל בירושלמי מלילין של עבודת כוכבים אסור לפפוד בהן ואם היו מעלין שכר למדינה אע"ג שהן עושין לצורך עבודת כוכבים מותר לפפוד בהן חניות של עבודת כוכבים אסור לשכור מהם ואם היו מעלין שכר למדינה אע"ג שהן (י) לצורך עבודת כוכבים מותר גמלין של עבודת כוכבים אסור ליתן להם אם היו מעלין שכר למדינה אע"ג שהיא לצורך עבודת כוכבים מותר: **וכי** (כ) נעשה מרחץ נוי לעבודת כוכבים **מאי הוי.** וקשה דהא לקמן (דף נא:) אמרינן דגוי ומכשיטי עבודת כוכבים אסורין ועוד כי משני גוי מיהא איכא פירש רש"י ואם היה רואה גוי לעבודת כוכבים אע"ג דלא מיתסר מרחץ בהנאה מיהא אסור לנו ליפותה ואינו נראה לר"ת שהרי לא היה מקפה אותו הגמון אלא מפני שהיה נהנה מן העבודת כוכבים אפילו אינו גוי אלא הכי פריך כי נמי עשאו לגוי ונתנו לעבודת כוכבים מאי הוי והתנן וכו' דולמי גוי ומכשיטו לעבודת כוכבים לא הוי אלא מרחץ דאיסר כדין גוי עבודת כוכבים ומכשיטיה אלא כדין בית הוא ומסיק נהי דאיתסורי לא מיתסר המרחץ מן התורה דהוי כאומר בית זה לעבודת כוכבים מכל מקום מדרבנן מיהא יש לו לאסור ליהנות משום איסור גוי ולכך אם היה מרחץ נעשה לשם אפרודיטי לא היה ר"ג נהנה ממנה:

אלהיהם

מתני' שאל פרוקלוס בן פלוסופוס את ר"ג בעכו שהיה רוחץ במרחץ של אפרודיטי אמר (א) ליה כתוב בתורתכם [1]לא יבדק בידך מאומה מן החרם מפני מה אתה רוחץ במרחץ של אפרודיטי אמר לו אין משיבין במרחץ וכשיצא אמר לו [2]אני לא באתי בגבולה היא באה בגבולי אין אומרים נעשה מרחץ נוי לאפרודיטי אלא אומר נעשה אפרודיטי נוי למרחץ: דבר אחר אם נותנים לך ממון הרבה אי אתה נכנס לעבודת כוכבים שלך ערום ובעל קרי ומשתין בפניה זו עומדת על פי הביב וכל העם משתינין לפניה לא נאמר אלא [3]אלהיהם [4]את שנוהג בו משום אלוה אסור את שאינו נוהג בו משום אלוה מותר: **גמ'** והיכי עביד הכי והאמר (ב)רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן [5]בכל מקום מותר להרהר חוץ מבית המרחץ ומבית הכסא וכי תימא בלשון חול אמר ליה והאמר אביי [6]דברים של חול מותר לאומרן בלשון קדש דברים של קדש אסור לאומרן בלשון חול תנא כשיצא אמר לו אין משיבין במרחץ א"ר חמא בר יוסף (ג) (ברבי א"ר אושעיא [7]תשובה גנובה השיבו ר"ג לאותו הגמון ואני אומר אינה גנובה מה גנובתיה דקאמר לו זו עומדת על פי הביב וכל אדם משתין בפניה וכי משתין בפניה מאי הוי והאמר רבא פעור יוכיח שמפערין לפניו בכל יום ואינו בטל ואני אומר אינה גנובה [8]זו עבודתה בכך וזו אין עבודתה בכך (ג) אמר אביי גנובתה מהכא דקאמר ליה אני לא באתי בגבולה והיא באה בגבולי וכי בא בגבולה מאי הוי והתנן [9]עבודת כוכבים שיש לה מרחץ או גינה נהנין מהן שלא בטובה ואין נהנין מהן בטובה ואני אומר אינה גנובה שלא בטובת רבן גמליאל בבטובת אחרים דמי רב שימי בר חייא אמר גנובתה מהכא דקאמר לו זו עומדת על הביב וכל אדם משתינין בפניה מאי הוי והתנן [10]רק בפניה השתין בפניה וכי משתינין בפניה מאי הוי והתנן [11]רק בפניה השתין גירדה וזרק בה את הצואה הרי זו אינה בטילה ואני אומר אינה גנובה התם לפי שעתא הוא רתח עלה והדר מפיים לה הכא כל שעתא ושעתא בזלזולה קיימא רבה בר עולא אמר גנובתה מהכא דקאמר ליה אין אומרין נעשה מרחץ נוי לאפרודיטי אלא נעשה אפרודיטי נוי למרחץ וכי (ד) אמר נעשה מרחץ לאפרודיטי נוי מאי הוי והתניא [12]האומר בית זה לעבודת כוכבים [13]כום זה לעבודת כוכבים לא אמר כלום שאין הקדש לעבודת כוכבים ואני אומר אינה גנובה נהי דאיתסורי לא מיתסרא נוי מיהא איכא:

מתני'

מתני' פרוקלוס. מין עובד כוכבים (ה) היה: **אפרודיטי.** שם עבודת כוכבים והמרחץ עומד בחלרה: **אין משיבין.** דברי תורה במרחץ לפי שאדם עומד ערום: **היא נאה נגבולי.** שהמרחץ קודם לה והמרחץ נעשה לכל הבא (ה) למרחץ ולא כל הימנה שהבא נחלת את הרבים: **ועוד דעובה אחרת אין אנו אומרים נעשה מרחץ נוי לאפרודיטי.** דמרחץ לאו דבר נוי הוא אלא נעשה אפרודיטי נוי למרחץ ומעמא דלא נעשה משמעו והיא טפלה והוא עיקר: **כיב.** חרין העשוי בקרקע להוליא שופכין לרה"ר: **לא נאמר.** בתורה לאיסור אלא אלהיהם דכתיב (ו) אבד תאבדון וגו': **גמ' והיכי עביד הכי.** דאהדר ליה במרחץ והלא אין משיבין במרחץ (ז) ואסור לאמרו בלשון חול בבית המרחץ שאע"פ שאינה בלשון הקדש לא נפקי מקדושתייהו: **גנוכה.** כלומר דתהו בקש: **ואני אומר.** ר' חמא קאמר לה ופליגא אדר' הושעיא דיליה: **וכי בא בגבולה.** כלומר ואפילו קדמה עבודת כוכבים למרחץ מאי איכפת לן: **אלא בטובה.** אלא יחזיק טובה לכומרים והכנאה לא מיתסר כדאמרינן לקמן אין הקדש לעבודת כוכבים עד שיקריב לפניו בתקרובת: **בבטובת אחריה.** שהיה מטוב וטובה היא להם כשהוא נהנה מהן הלכך אי לאו מרחץ קודם הוה אסור כל הני: **ואני אומר אינה גנובה.** (ז) מילתא דרבי חמא בר יוסף קא מפרשי: **גירדה.** בטיט ובצואה לא בטלה. לקמן (דף נג.) נפקא לן מוהיה כי יגעב והתקלף וקלל במלבו: **שאין הקדש לעבודת כוכבים.** בתמירה עד שיקריבנה לפניה בתקרובת: **נוי מיהא איכא.** אי הוה רחיצה נוי לעבודת כוכבים אסור לייפות עבודת כוכבים אף על גב דאיתסורי לא מיתסר מרחץ בהנאה:

מתני'

(א) כתובות כד: שבת מ: קנ. קידושין לג. זבחים קכ:. (ב) [תלת בתרי מה בריתי על המומרת לא נמצא עד הנה ובהרי"ן הכי איתא אמר רבי חמא בר' יוסי ר"ש הושעיא תשובה וכו' ועמ"ש בפנהדרין ח: על הגליון]. (ג) [מעילה ז:]. (ד) לקמן נא:. (ה) לקמן נב.. (ו) [תוספתא סס"ו תוספתא תמורה פ"ד ה"ט]. (ז) [בפ"ל: כרס]. (ח) בפ"ל: מין גוי. (ט) [בבריס יבן. י) [עי' רש"ש]. (כ) שיך לעיל עי' בפ' ל"ש. (ל) [יפעיה ח].

תורה אור השלם

1. ולא יִדָבֵק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם לְמַעַן יָשׁוּב יְיָ מֵחֲרוֹן אַפּוֹ וְנָתַן לְךָ רַחֲמִים וְרִחַמְךָ וְהִרְבֶּךָ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ: דברים יג יח
2. אֲבֹד תֹּאבְדוּן אֶת כָּל הַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר עָבְדוּ שָׁם הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אַתֶּם יֹרְשִׁים אֹתָם אֶת אֱלֹהֵיהֶם עַל הֶהָרִים הָרָמִים וְעַל הַגְּבָעוֹת וְתַחַת כָּל עֵץ רַעֲנָן: דברים יב ב

גליון הש"ס

מתני' אני לא באתי בגבולה. עיין בטוי אמן תנינה דף יג ע"ב ד"ה אין מוסרין:

הגהות הב"ח

(א) בפשטה אמר לו כתוב כתותכם ולא יבדק וכו' וזו עומדת: (ב) גמ' אמר רבי חמא בר יוסף אמר רבי אושעיא בריבי גנוכה נגוכה: (ג) שם אין עבודתה בכך אביי אמר גנוכה: (ד) שם וכי אומרים נעשה מרחץ נוי לאפרודיטי מאי הוי: (ה) רש"י ד"ה היא נאה וכו' לכל הבא לרחרץ ולא כל הימנה: (ו) ר"ה והיכי וכו' כמרחץ דברי קודש הן ותסור לאמרן בלשון: (ז) תוס' ד"ה תשובה וכו' לומר עלומה ומכוסה: (ח) ר"ה נהנין וכו' שאין צריך להחזיק טובה: (ט) בא"ד לקמן פרק ר' ישמעאל דאיכא דאיכא לאחרים: (י) בא"ד אע"ג שהן עושין לצורך עבודת כוכבים מותר בגאין של עבודת כוכבים: (כ) ר"ה וכי אומרים נעשה:

מוסף רש"י

תשובה גנובה. כלומר לא היתה תעלולית (מעילה ז:). נהנין מהן שלא בטובה. שלא יעלו שכר לכומרים, דאין הקדש לעבודת כוכבים (לקמן נא:). רק בפנייה כו' אינה בטילה. דלפום שעתא רתח עלה והדר פלח לה (לקמן נג.).

מסורת הש"ס

(ה) כרכות כד: שבת מ: קנ. קידושין לג. זבחים קכ:. (ב) [תלת בתרי מה בריתי על המומרת לא נמצא עד הנה ובהרי"ן הכי איתא אמר רבי חמא בר' יוסי ר"ש הושעיא תשובה וכו' ועמ"ש בפנהדרין ח: על הגליון]. (ג) [מעילה ז:]. (ד) לקמן נא:. (ה) לקמן נב.. (ו) [תוספתא סס"ו תוספתא תמורה פ"ד ה"ט]. (ז) [בפ"ל: כרס]. (ח) בפ"ל: מין גוי. (ט) [בבריס יבן. י) [עי' רש"ש]. (כ) שיך לעיל עי' בפ' ל"ש. (ל) [יפעיה ח].

עין משפט נר מצוה

מג א מי' פ"ז מהל' עבודת כוכבים הל' יא סמג לאין מה עוש"ע י"ד סימן קמב סעיף יד:
מד ב ג מי' פ"ג מהל' ק"ש הלכה ד [וכן] סמג עשין יח טור וש"ע א"ח סימן פה סעיף כ:
מה ד מי' פ"ז מהלכות עבודת כוכבים הל' יא סמג לאין מה עוש"ע י"ד סימן קמב סעיף יד:
מו ה מי' פ"ז מהל' עבו"כ הלכה טו סמג לאין קמח עוש"ע י"ד סימן קלט סעיף ו:

רבינו חננאל

מתני' שאל פרקלוס בן פלוסלוס את רבן גמליאל בעכו במרחץ של אפרודיטי אמר לו כתוב בתורה ולא יבדק בידך מאומה מן החרם מפני מה אתה רוחץ במרחץ של אפרודיטי פי' שם אותה עבודת כוכבים אפרודיטי אמר לו אין משיבין במרחץ כשיצא אמר לו אני לא באתי בגבולה וכו' עד שאת נוהג בה כבוד משום אלוה היא שאסרה התורה אבל זו שעל הביב והכל מבזין בה ומשתינין בפניה לא. ומקשינן והיכי שרי לרבן גמליאל למימר ליה במרחץ אין משיבין במרחץ והאמר רבי יוחנן בכל מקום מותר להרהר חוץ מן בית המרחץ ובית הכסא. וכי תימא בלשון חול אמר ליה. והאמר אביי דברים של חול מותר לאומרן במרחץ בלשה"ק ודברים של קודש אסור לאומרן אפילו בלשון חול. תנא כשיצא א"ל אין משיבין במרחץ. אמר ר' חמא ר' הושעיא אומר תשובה גנובה השיבו רבן גמליאל לאותו הגמון ואני אומר אינה גנובה. מאי גנובה דאמר ליה זו עומדת על הביב והכל משתינין בפניה. וכי משתינין מאי הוי והרי פעור שמפערין עצמן בפניו ואינו בטל מפני שמפערין עצמן לפניו. וא"ר חמא בר חנינא ואני אומר אינה גנובה (מאי גנובה דאמר ליה זו עומדת על הביב). פעור עבודתה בפעירות אפרודיטי אין (ח) עבודת כוכבים בהשתנה וכיון שהשתין בטלה. שלא בטובה כלומר בחנם אינו מהנה לעבודת כוכבים. ואני אומר אינה גנובה (כשאינו) [רכ"] בא הוא בגבולה אסור כי רחיצת רבן גמליאל בחנם שלא בטובה כי טובת אחרים דמי למה כי כיון שראוין ר"ג רוחץ שם אחרים רבים באים ורוחצין ומהנין לעבודה כוכבים אלא מפני שבאת היא בגבולו לפיכך הוא מותר. ואסיק' וכי נעשה מרחץ נוי לאפרודיטי מאי הוי והתניא האומר בית זה לעבודת כוכבים לא אמר כלום וכן האומר

(ח) ל"ל אפרודיטי אין עבודתה בהשתנה.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com